

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

№ 7/2012 г.

гр.София, 02 ноември 2012 г.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия, в съдебно заседание на 18 октомври 2012 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС
и ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
КРАСИМИР ВЛАХОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на
ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА

ТАНЯ МИТОВА

ПЛАМЕН СТОЕВ

БОЙКА СТОИЛОВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА	24. ЕМИЛ ТОМОВ
2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА	25. АЛБЕНА БОНЕВА
3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ	26. СВЕТЛА ДИМИТРОВА
4. ТЕОДОРА НИНОВА	27. БОНКА ДЕЧЕВА
5. НАДЕЖДА ЗЕКОВА	28. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА
6. НАДЯ ЗЯПКОВА	29. ЖИВА ДЕКОВА
7. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА	30. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА
8. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА	31. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА

9. СТОИЛ СОТИРОВ	32. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
10. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	33. ВАСИЛКА ИЛИЕВА
11. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА	34. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА
12. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ	35. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА
13. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ	36. ОЛГА КЕРЕЛСКА
14. ЛЮБКА БОГДАНОВА	37. ЗОЯ АТАНАСОВА
15. ВЕСКА РАЙЧЕВА	38. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
16. КОСТАДИНКА АРСОВА	39. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
17. ЗЛАТКА РУСЕВА	40. БОРИС ИЛИЕВ
18. ДИЯНА ЦЕНЕВА	41. ДИАНА ХИТОВА
19. МАРИЯ ИВАНОВА	42. БОЯН ЦОНЕВ
20. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА	43. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
21. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА	44. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
22. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА	45. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
23. МАРИО ПЪРВАНОВ	

при участието на секретаря **Борислава Лазарова**

постави на разглеждане тълкувателно дело № 7 по описа за 2012 г. на ОСГК,

докладвано от съдията **ИЛИЯНА ПАПАЗОВА**

С разпореждане от 20.04.2012г.на Заместника на председателя на Върховния касационен съд и Председател на гражданската колегия е образувано тълкувателно дело № 7/2012г. на Върховния касационен съд, общо събрание на гражданска колегия, по предложение на състав на Върховния касационен съд,гражданска колегия,четвърто гражданско отделение,който на основание чл.292 от ГПК с определение № 209 от 17.04.2012г. е спрял производството по гр.д.№ 1330/11г. и е предложил на общо събрание на гражданска колегия да постанови тълкувателно решение по следния въпрос:

„ Съставлява ли личното ползване на съсобствения имот само от един от съсобствениците необходима предпоставка за основателността на претенцията за обезщетение по чл.31 ал.2 от ЗС или от значение е само обстоятелството, че той пречи на останалите съсобственици да ползват общата вещ”.

Общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд, за да се произнесе съобрази следното:

Личното използване на общата вещ само от някои от съсобствениците, съгласно чл.31 ал.2 от ЗС, е необходима предпоставка за основателност на претенцията за обезщетение за ползата, от която останалите съсобственици са лишени, но в съдебната практика, в постановени по реда на чл.290 от ГПК решения, са формирани две становища относно вложения от законодателя смисъл в употребения израз: „се използва лично“.

Според първото становище - общата вещ се използва лично само когато съсобственикът пряко и непосредствено си служи с нея, съобразно предназначението ѝ, за задоволяване на свои/лични/ или на семейството му потребности. Акцентът се поставя върху прякото служене с вещта, поради което се приема, че не може да се претендира обезщетение по реда на чл.31 ал.2 от ЗС, когато съсобственикът е допуснал трето лице да ползва общата вещ, включително и когато това ползване е на безвъзмездно основание.

Според второто становище - законът не ограничава правото на обезщетение по чл.31 ал.2 от ЗС само до случаите на лична употреба на общата вещ от един от съсобствениците. При определяне на съдържанието на понятието лично използване на общата вещ се акцентира върху осъществено от съсобственика поведение, с което той пречи на другите съсобственици да ползват вещта според правата им, като се приема, че е без правно значение по какъв начин се осъществява това поведение.

Общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд намира за правилно второто становище, по следните съображения :

Съсобствеността е правно състояние, при което едновременно съществуване на няколко взаимно свързани права на собственост на различни лица върху една и съща вещ, поражда специфични вътрешни отношения между съсобствениците по повод използването на общата вещ, които са регламентирани с нормата на чл.31 от ЗС. В съдебната практика се приема, че употребения в ал.1 на чл.31 от ЗС термин "си служи" е синоним на използвания в ал.2 на същия член термин „се използва лично“. Използва лично общата вещ оня съсобственик, който я употребява такава, каквато е, за постигане на цели, за задоволяване на интереси и нужди, съвместими с нейната природа и нейното нормално предназначение, без да разрушава, променя или уврежда субстанцията ѝ и да накърнява свойствата ѝ. Тъй като всеки съсобственик притежава свое самостоятелно право върху общата вещ, идентично по същността си с това на другите съсобственици, чийто обем зависи от размера на притежаваната идеална част - той може да си служи с цялата обща вещ, без за това да дължи на другите съсобственици възнаграждение или обезщетение съответно на квотите им. Правото на ползване, разбирано като фактическо служене без получаване на доходи, на служещия си с общата вещ съсобственик е ограничено от конкуренцията на еднородните права за ползване, които имат другите съсобственици. Съгласно чл.31 ал.1 от ЗС - съсобственикът може да си служи с общата вещ съобразно предназначението, което тя е имала при възникването на съсобствеността и по начин да не пречи на другите съсобственици да си служат с нея според правата им.

Забраната да не се пречи на другите съсобственици е израз на общото правило за добросъвестно упражняване на притежаваното право. Ползващият съсобственик започва да пречи, когато друг съсобственик е отправил искане да си служи с вещта, което е доведено до знанието на първия и той не е отстъпил частта, съответстваща на дела на претендиращия или не му е предоставил възможност да ползва общата вещ заедно с него. В тази хипотеза - лишеният от възможността да ползва общата вещ според нейното предназначение и според притежавания от него обем права съсобственик – има съгласно чл.31 ал.2 от ЗС право да получи обезщетение. Касае се до имуществено право, установено като коректив при настъпилото неоснователно разместване на блага между правните сфери на съпритежателите на общата вещ.

Когато един от съсобствениците упражнява фактическата власт върху цялата вещ по начин, че препятства достъпа на друг съсобственик и се ползва /или при необходимост може да се ползва/ от нейните полезни свойства, съобразно предназначението ѝ за задоволяване на свои

нужди или потребности – той ползва лично по смисъла на чл.31 ал.2 от ЗС общата вещ. За личното ползване е ирелевантно по какъв начин ползващият съсобственик си служи с вещта – чрез непосредствени свои действия, чрез действия, осъществени от член на неговото семейство или чрез трето лице, на което безвъзмездно той я е предоставил. От значение е само обстоятелството, че с действията си засяга правата на другите съсобственици, като им пречи да ги реализират.

Хипотезата на чл.31 ал.2 от ЗС е частен случай на общата забрана по чл.59 от ЗЗД за облагодетелстване на едно лице за сметка на друго. Препятстването от страна на ползващия съсобственик – макар и по силата на правомерно поведение – на възможността друг съсобственик да упражни субективното си материално право да ползва своята част от общата вещ - нарушава забраната по ал.1 да не се пречи и поражда установеното в ал.2 на чл.31 от ЗС – право на обезщетение. Последното е регламентирано като средството за защита на лишените от възможност пряко да си служат с общата вещ съобразно притежавания дял съсобственици и е компенсация срещу неправомерното ползване на един от съсобствениците. Поради това, че не може да получи реално ползване, съответстващо на правата му в съсобствеността – съсобственикът има право на парично обезщетение.

Задължението за заплащане на обезщетение от страна на ползващия съсобственик възниква с получаване на писмено поискване от лишения от възможността да ползва общата вещ съсобственик. Писменото поискване по чл.31 ал.2 от ЗС е едностранно волеизявление за заплащане на обезщетение, на което законодателят е регламентирал единствено формата, но не и съдържанието. Равнозначно е на поканата по чл.81 ал.2 от ЗЗД и след получаването му съсобственикът изпада в забава. От този момент той дължи обезщетение и от този момент започва да тече срокът на общата пет годишна погасителна давност. Веднъж отправено, писменото поискване се разпростира неограничено във времето докато трае съсобствеността или се прекрати ползването от съсобственика.

При разглеждане на претенцията по чл.31 ал.2 от ЗС, следва да се съобразят и обстоятелствата дали съсобствениците са уговорили, или е налице решение на мнозинството, или установено от съда разпределение на ползването и способа на това разпределение, съгласно чл.32 от ЗС.

Правото на обезщетение се дължи само за времето, през което съсобственикът е лишен от възможността да си служи с общата вещ съобразно своя дял. То не възниква когато съсобственик отказва да приеме предоставената от ползващия съсобственик част от общата вещ, съответстваща на дела му или му е дадена възможност да ползва общата вещ заедно с него, защото в този случай няма лишаване от ползване, а нежелание да се ползва. Размерът на обезщетението се определя в съответствие с наемното възнаграждение, при съобразяване обема, за който ползващия имота съсобственик-длъжник надхвърля своята квота или дял в съсобствеността.

Писмено поискване не е необходимо, когато се претендират добивите от вещта, защото съгласно чл.30 ал.3 от ЗС, във връзка с чл.93 от ЗС – всеки един от съсобствениците има право на съответната на дела му част от естествените и граждански плодове. Тъй като възмездното предоставяне на общата вещ на трето лице е действие по управление /а не акт на лично ползване/ и тъй като нормата на чл.31 от ЗС е специална по отношение на чл.93 от ЗС – когато съсобственик претендира получаване на добиви и граждански плодове - разпоредбата на чл.31 ал.2 от ЗС не намира приложение. По изключение обезщетение по чл.31 ал.2 от ЗС може да се претендира само за разликата между уговорена наемна цена, съобразно сключения от ползващия имота съсобственик наемен договор и средната пазарна цена, когато първата е по-ниска.

Претенцията за обезщетение по чл.31 ал.2 от ЗС ще е основателна когато неползващ съсобственик е отправил писмено искане и то е получено от ползващия съсобственик и въпреки това :

- той или член на неговото семейство продължава пряко и непосредствено да си служи с цялата обща вещ, съобразно предназначението ѝ, за задоволяване на свои /лични или на семейството си/ потребности, без да зачита конкурентните права на друг съсобственик,

- той или член на неговото семейство не си служи пряко и непосредствено с цялата обща вещ, но имайки достъп до нея, не допуска друг съсобственик да си служи с нея/например като държи ключа/,

- ползвателят съсобственик е допуснал на безвъзмездно основание /с договор за заем за ползване/ трето за собствеността лице, което само или заедно с него ползва общата вещ.

По изложените съображения, Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

Лично ползване по смисъла на чл.31 ал.2 от ЗС е всяко поведение на съсобственик, което възпрепятства или ограничава останалите съсобственици да ползват общата вещ, съобразно правата им, без да се събират добиви и граждански плодове.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на Общото събрание на
Гражданска колегия,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС
и ПРЕДСЕДАТЕЛ на Гражданска колегия:
КРАСИМИР ВЛАХОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ на
ОТДЕЛЕНИЯ: ДОБРИЛА ВАСИЛЕВА.....

ТАНЯ МИТОВА.....

ПЛАМЕН СТОЕВ.....

БОЙКА СТОИЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. ЖАНИН СИЛДАРЕВА.....

24. ЕМИЛ ТОМОВ.....

2. КАПКА ЮСТИНИЯНОВА.....

25. АЛБЕНА БОНЕВА.....

3. СИМЕОН ЧАНАЧЕВ.....
4. ТЕОДОРА НИНОВА.....
5. НАДЕЖДА ЗЕКОВА.....
6. НАДЯ ЗЯПКОВА.....
7. ЕМАНУЕЛА БАЛЕВСКА.....
8. БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....
9. СТОИЛ СОТИРОВ.....
10. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....
11. ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА.....
12. БОРИСЛАВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....
13. СТОЙЧО ПЕЙЧЕВ.....
14. ЛЮБКА БОГДАНОВА.....
15. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....
16. КОСТАДИНКА АРСОВА.....
17. ЗЛАТКА РУСЕВА.....
18. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....
19. МАРИЯ ИВАНОВА.....
20. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....
21. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....
22. СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....
23. МАРИО ПЪРВАНОВ.....
26. СВЕТЛА ДИМИТРОВА.....
27. БОНКА ДЕЧЕВА.....
28. СВЕТЛА БОЯДЖИЕВА.....
29. ЖИВА ДЕКОВА.....
30. МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....
31. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....
32. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
33. ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
34. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
35. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА.....
36. ОЛГА КЕРЕЛСКА.....
37. ЗОЯ АТАНАСОВА.....
38. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
39. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
40. БОРИС ИЛИЕВ.....
41. ДИАНА ХИТОВА.....
42. БОЯН ЦОНЕВ.....
43. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
44. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
45. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....